

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету історії
та міжнародних відносин

_____ О.М. Маклюк
(підпис) (ініціали та прізвище)

« _____ » _____ 2023 р.

ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН АТР
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки **магістра**
очної (денної) форми здобуття освіти
спеціальності **291 Міжнародні відносини, соціальні комунікації та**
регіональні студії
освітньо-професійна програма **Країнознавство**

Укладач: **Сльников Михайло Васильович**, к.і.н., доцент, доцент кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри всесвітньої історії
та міжнародних відносин

Протокол №1 від 30 серпня 2023 р.
Завідувач кафедри
всесвітньої історії та міжнародних відносин

_____ С.С. Черкасов

Ухвалено науково-методичною радою
факультету історії та міжнародних
відносин

Протокол №1 від “ ___ ” вересня 2023 р.
Голова науково-методичної ради
факультету історії та міжнародних
відносин

_____ І.М. Кривко

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми

2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань <u>29 міжнародні відносини</u> (шифр і назва)	Кількість кредитів – 3	Вибіркова	
		Цикл дисциплін вільного вибору студента в межах спеціальності	
Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» (шифр і назва)	Загальна кількість годин – 90	Семестр:	
		1 -й	-
		Лекції	
		8 год.	-
Освітньо-професійна програма <u>країнознавство</u> (назва)	*Змістових модулів – 2	Семінарські	
		16 год.	-
		Самостійна робота	
		66 год.	-
Рівень вищої освіти: магістерський	Кількість поточних контрольних заходів – 4	Вид підсумкового семестрового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Проблеми економічного розвитку країн АТР» є сформувати у студентів основні знання про і політику регіонального економічного розвитку країн АТР, ролі в цих процесах провідних країн регіону – Китаю, США і Росії та їх вплив на систему міжнародних економічних відносин у XXI столітті.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Проблеми економічного розвитку країн АТР» є: ознайомитися з виникненням основних інтеграційних економічних структур в Азійсько-тихоокеанському регіоні; проаналізувати теоретичні та практичні засади інтеграційних та дезінтеграційних процесів; виокремити провідні тенденції економічної та політичної політики країн АТР; висвітлити проблеми міжнародної економічної політики провідних країн регіону доби глобалізації.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та **компетентностей**:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
PH2. Критично осмислювати та аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні відносини.	Методи: Використання студентоцентризованих, проблемно-орієнтованих технологій

<p>РН4. Аналізувати та оцінювати проблеми міжнародної та національної безпеки, міжнародні та інтернаціоналізовані конфлікти, підходи, способи та механізми забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав.</p>	<p>та підходів з використанням загальнонаукових та спеціальних методів (інформаційний, пояснювально-ілюстративний, проблемний, пошуковий, аналіз і синтез, індукція і дедукція, спостереження тощо), зокрема мультимедійні методи, мережеві технології, аудіовізуальний метод, електронні презентації, індивідуальна робота. Проведення проблемних лекцій, лекцій-дискусій та лекцій-візуалізацій.</p>
<p>РН6. Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку.</p>	<p>Поточні контрольні заходи: <i>Робота на семінарських заняттях</i> (обговорення впливу ісламу на країни АТР) та вирішення практичних задач (на прикладах впливу ісламу на зовнішню і внутрішню політику), усне опитування, виконання тестових завдань, самостійне опрацювання монографічної літератури та наукових статей. Робота у групі над розв'язанням практичних та теоретичних завдань <i>Виконання самостійних робіт.</i> Письмові самостійні роботи з питань винесених на самостійну роботу студентів. <i>Виконання контрольних робіт.</i> Контрольні роботи у вигляді тестових завдань.</p>
<p>РН7. Оцінювати та аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми та ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем.</p>	<p>Підсумкові контрольні заходи: Теоретичний підсумковий контроль – <i>усний залік</i> (у разі дистанційного навчання – змішаний з тестовим завданням) – до 20 балів. Підсумкове практичне індивідуальне завдання – підготовка аналітичної довідки або написання есе з внутрішньої і зовнішньої політики однієї з країн АТР – до 20 балів.</p>
<p>РНЗн 1. Знати природу міжнародних комунікацій, проблеми розвитку держав та регіонів у глобальному, регіональному та локальному контекстах.</p>	
<p>РНЗЗ 5. Презентувати для широкого загалу інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з актуальних питань міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій.</p>	
<p>СК1. Здатність виявляти та аналізувати природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політики.</p>	
<p>СК4. Здатність аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні та суспільні відносини, політичні та суспільні системи.</p>	
<p>СК5. Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.</p>	
<p>СК11. Здатність опановувати поглиблені знання про природу, динаміку розвитку країн світу та сучасні тенденції регіонального розвитку.</p>	

Міждисциплінарні зв'язки. Вивчення навчальної дисципліни «Проблеми економічного розвитку країн АТР» передбачає використання досягнень наступних дисциплін: «Регіональне суперництво країн Далекого Сходу», «Інтеграційні процеси в АТР», «Сучасні глобалізаційні ініціативи КНР на євразійському просторі».

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ АТР І ЙОГО ОСНОВНІ ГРАВЦІ

Тема 1. Роль в регіоні Китаю як драйвера світової економіки.

Місце Китаю в сучасній системі світового економічного господарства. Інтеграція Китаю до АТР. Механізм «10+3» (10 країн АСЕАН (Бруней, Камбоджа, Індонезія, Лаос, Малайзія, М'янма, Філіппіни, Сінгапур, Таїланд і В'єтнам) плюс Китай, Японія, Південна Корея). Занепокоєність Пекіна створення зони вільної торгівлі – Транс-Тихоокеанського партнерства (ТТП). Проект багатосторонньої співпраці – створення Східно-Азійської зони вільної торгівлі (East Asia Free Trade Area – EAFTA).

Тема 2. «Повернення» США на Тихий океан.

Стратегія національної безпеки США 2010 р. Переміщення зовнішньополітичних пріоритетів США до Східної і Південно-Східної Азії в 2011 р. «Азіатська стратегія» Дж. Буша і «Тихоокеанський вік Америки». Проект перетворення Азійсько-тихоокеанського регіону на головний центр зростання світової економіки і головну арену світової політики ХХІ ст.

Тема 3. Роль Японії як основного партнера США в регіоні.

Ідея створення Всезагального економічного партнерства у Східній Азії (Comprehensive Economic Partnership in East Asia – СЕРЕА). Створення Регіонального всезагального економічного партнерства (РВЕП) у 2012 р.

Тема 4. Позиції країн Латинської Америки в конкурентній боротьбі.

Політика Транс-тихоокеанського економічного партнерства (США, Австралія, Нова Зеландія, Малайзія, Сінгапур, В'єтнам, Бруней, Перу і Чилі).

Тема 5. Трестороннє економічне суперництво «Китай – США – Росія» в регіоні.

Критика Китаєм нової американської політики в регіоні. Боротьба зі спробами Китаю обмежити доступ США до АТР. Поглиблення геополітичного суперництва КНР з США. Наслідки «повороту США на Схід» для Росії. Ніша «третьої великої держав» для Росії після США і Китаю в регіоні.

Змістовий модуль 2. РОЗВИТОК ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В АЗІАТСЬКО-ТИХООКЕАНСЬКОМУ РЕГІОНІ У ДОБУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Тема 6. Інтеграційні процеси в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні: роль і місце США, Росії та Китаю в цьому процесі.

Геостратегічне значення АТР крізь призму геополітичних інтересів США, Росії та Китаю у ХХІ ст. АТР як азійська альтернатива ЄС. Активізація регіонального та субрегіонального співробітництва в АТР. Розширення інтеграційного впливу Китаю в системі регіональних та глобальних економічних зв'язків. Російський чинник в економічній інтеграції АТР.

Тема 7. Центри економічних інтеграційних процесів в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Регіональні об'єднання в глобальній економіці.

Економічна інтеграція, Азійсько-Тихоокеанський регіон, Асоціація держав Південно-Східної Азії, Східноазійська Спільнота. Вплив Китаю та Японії на інтеграційні процеси в регіоні. Китай як центр інтеграційних процесів АТР. Японія як центр інтеграційних процесів АТР. «Нові індустріальні країни» Азії: Республіка Корея, Сінгапур, Таїланд тощо.

Тема 8. Інтеграційні процеси в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні в глобальну епоху: регіональна специфіка.

Формати регіональної інтеграції в Азійсько-Тихоокеанському регіоні, чинники їх виникнення й еволюції; специфіка регіональної інтеграції в АТР порівняно з іншими регіонами світу. Японська концепція «Східно-азійської Спільноти». «Шлях АСЕАН».

Тема 9. Сучасні інтеграційні процеси в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні: формування трансрегіональних мегаугод.

Азіатсько-Тихоокеанський регіон, мегарегіональні торговельні угоди, міжнародні інтеграційні процеси, трансрегіональні мегаугоди. Формування всеохоплюючих міжрегіональних угод нового покоління, таких як Угода про Транстихоокеанське партнерство (ТТП), Трансатлантичне торговельне та інвестиційне партнерство (ТТІП), Всеохоплююче регіональне економічне партнерства (ВРЕП), Економічне партнерство Японія – ЄС.

Тема 10. Місце АТР у системі світової економічної інтеграції доби глобалізації. Напрями та форми економічних зв'язків у АТР. Вплив АТР на світову економіку та політику.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Семінарські заняття, год		о/д ф.	з/дист ф.	Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	30	12	4		8		32				30
2	30	12	4		8		34				30
Усього за змістові модулі	60	24	8		16		66				60
Підсумковий семестровий контроль залік	30										40
Загалом					90					100	

5. Теми лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	<i>Роль в регіоні Китаю як драйвера світової економіки</i>	2	-
1	<i>Тристороннє суперництво «Китай – США – Росія» в регіоні</i>	2	-
2	<i>Центри економічних інтеграційних процесів в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Регіональні об'єднання в глобальній економіці.</i>	2	-
2	<i>Місце АТР у системі світової економічної інтеграції доби глобалізації.</i>	2	-
Разом		8	-

6. Теми семінарських занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4

1	Роль в регіоні Китаю як драйвера світової економіки	2	-
1	«Повернення» США на Тихий океан	2	-
1	Позиції країн Латинської Америки в конкурентній боротьбі	2	-
1	Тристороннє суперництво «Китай – США – Росія» в регіоні	2	-
2	Інтеграційні процеси в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні: роль і місце США, Росії та Китаю в цьому процесі	2	-
2	Центри економічних інтеграційних процесів в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Регіональні об'єднання в глобальній економіці	2	-
2	Сучасні інтеграційні процеси в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні: формування трансрегіональних мегаугод	2	-
2	Місце АТР у системі світової економічної інтеграції доби глобалізації	2	-
Разом		16	

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Написання есе/аналітичної довідки	Виконання однієї роботи на вибір: написання есе або аналітичної довідки	Критерії оцінювання: 1) завдання виконано у повному обсязі, без стилістичних, орфографічних і граматичних помилок у науковому стилі із використанням професійної термінології, презентація відповідає змісту, логічно ілюструє його – 4-5 балів; 2) завдання виконано частково, з лексичними, орфографічними і граматичними помилками, презентація не відображає зміст в повному обсязі, частково ілюструє його – 3-4 балів; завдання виконано з великою кількістю помилок, словниковий запас одноманітний, презентація або не відповідає змісту, або взагалі відсутня – 0-2 балів.	10
	Тестові завдання до тем 1-2 практичних завдань.	Вимоги до виконання та оформлення: 10 тестових завдань різного типу в системі Moodle на 10 хвилин	За кожну правильну відповідь 1 бал. високий рівень: успішне виконання 100% тестових завдань – 10 балів; середній рівень: успішне виконання 50% тестових завдань – 5 балів; низький рівень: успішне	20

			виконання менше 50% тестових завдань.	
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			30
2	Написання есе/аналітичної довідки	Виконання однієї роботи на вибір: написання есе або аналітичної довідки	Критерії оцінювання: 3) завдання виконано у повному обсязі, без стилістичних, орфографічних і граматичних помилок у науковому стилі із використанням професійної термінології, презентація відповідає змісту, логічно ілюструє його – 4-5 балів; 4) завдання виконано частково, з лексичними, орфографічними і граматичними помилками, презентація не відображає зміст в повному обсязі, частково ілюструє його – 3-4 балів; завдання виконано з великою кількістю помилок, словниковий запас одноманітний, презентація або не відповідає змісту, або взагалі відсутня – 0-2 балів.	10
	Тестові завдання до тем 1-2 практичних завдань.	Вимоги до виконання та оформлення: 10 тестових завдань різного типу в системі Moodle на 10 хвилин	За кожну правильну відповідь 1 бал. високий рівень: успішне виконання 100% тестових завдань – 10 балів; середній рівень: успішне виконання 50% тестових завдань – 5 балів; низький рівень: успішне виконання менше 50% тестових завдань.	20
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2			30
Усього за змістові модулі контр. заходів	4			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5

Залік	Теоретичне завдання	Перелік питань: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=16243	Усна відповідь на заліку (має 20 балів) передбачає виконання тестового завдання.	20
	Практичне завдання	Перелік питань див. https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=16243	Усна відповідь на заліку: практичного (має 20 балів).	20
Разом				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Дужа І. А. Еволюція політики США в Азійсько-Тихоокеанському регіоні: монографія. Біла Церква: ДНВЗ «БНАУ», 2018. 198 с.
2. Лісовський П. М., Лісовська Ю. П. Країнознавство: навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2018. 264 с.
3. Торговельні війни сучасності та їх вплив на економічне зростання і розвиток у світі та Україні / Наук. ред. В. Юрчишин. Київ: Заповіт, 2019. 188 с.

Додаткова:

1. Білорус О.Г. Економічна глобалістика. Світ-система глобалізму: монографія. Київ : Університет «Україна», 2016. 536 с.
2. Браян ДЖ. Карлсон COVID-19: можливості для Китаю, перешкоди для Росії. THE UKRAINIAN WEEK. 4 лютого 2021. URL: <https://tyzhden.ua/World/251420>.
3. Досвід співпраці Китаю і країн Центральної та Східної Європи у форматі «16+1» та перспективи України. Аналітична записка. URL : <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosini/dosvid-spivpraci-kitayu-i-krain-centralnoi-ta-skhidnoi-evropi-u>.
4. Китайська цивілізація: традиції та сучасність : матеріали XIV міжнародної наукової конференції, 5 листопада 2020 р. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 496 с.
5. Кривенко Н.В. Особливості розвитку інтеграційних угруповань. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка». 2017. № 6(34). С. 4–7.
6. Мариніна С.В. Особливості розвитку інтеграційних угруповань в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Економічний часопис XXI. 2013. №1-2(2). С. 3–6.
7. Міжнародні конфлікти у сучасному світі: від регіонального протистояння до глобального суперництва. Матеріали міжнародної наукової конференції. (Львів, 11 грудня 2019 р.) / Упорядники: Мальський М. З., Кучик О. С., Вовк Р. В. Львів: Факультет міжнародних відносин ЛНУ ім. І.Франка, 2019. 86 с.

8. Шевчук О.В. Система безпеки Азіатсько-Тихоокеанського регіону: фактори формування та тенденції розвитку: Монографія. Миколаїв: ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. 200 с.

9. Як Китай та Росія поглиблюють зв'язки на тлі пандемії та протистояння Пекіна з Вашингтоном. Передрук з "Радіо Свобода". 01 вересень, 2020. URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/kytai-rosiya-zvayazky-poglyblennia/5566135.html>.

10. Der Beginn einer neuen Ära? Die strategische Partnerschaft zwischen Brasilien und der Europäische Union ist mit großen Hoffnungen verbunden, wird aber in Lateinamerika keineswegs einhellig begrüßt. *Tópicos*. 2017. № 3. P. 32–33.

11. Kuzio T., D'Anieri P. The Sources of Russia's Great Power Politics: Ukraine and the Challenge to the European Order. *E-Intertational relations*: Bristol, 2018. 167 p.

12. Marples D.R. *Ukraine in Conflict: an Analytical Chronicle*. E-International Relations: Bristol, 2018. 225 p.

13. Séparatisme islamiste: service public, associations, école... Ce qu'il faut retenir du discours de Macron. *Le Figaro*. 2.10.2020. URL: <https://www.lefigaro.fr/politique/nous-devons-nous-attaquer-au-separatismeislamiste-assure-emmanuel-macron-20201002?> (дата звернення: 15.08.2021).

14. The Geography of Tourism of Eastern and South European Countries. Second edition. Springer International Publishing, 2017. 559 p.

15. Petras J. Latin America's "New Left" In Crisis: As the "Free Market" Collapses. URL: http://axisoflogic.com/artman/publish/article_28610.shtml (дата звернення: 15.08.2021).

16. Wallerstein I. How Far Left Has Latin America Moved? URL: <http://www.iwallerstein.com/How%20Far%20Left%20Has%20Latin%20America%20Moved/> (дата звернення: 15.08.2021).

Інформаційні джерела:

1. UKRAINIAN HISTORICAL LIBRAR. URL: <http://ukrhistory.narod.ru/texts/yakovenko-5.htm>.

2. Історична правда. – URL: <http://www.istpravda.com.ua/>

3. Львівська філія НАНУ – URL: <http://inst-ukr.lviv.ua>.

4. Міністерство закордонних справ України. – <http://www.mfa.gov.ua/>.
Національний університет «Києво-Могилянська академія». URL: <http://ukma.kiev.ua>.

5. Національний університет «Острозька академія» – URL: history@uosa.uar.net.

6. ННБУ ім. Вернадського – URL: <http://www.nbu.gov.ua>.

7. Центральноевропейська ініціатива – <http://ci.uz.gov.ua/org/cei/>

8. Офіційний сайт Центру політичних та соціальних студій Центральної Азії та Закавказзя. – <http://www.ca-c.org>.

9. Центр політичних та соціальних студій Центральної Азії та Закавказзя – <http://www.ca-c.org>